

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtävayhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Vaikka erityistehtävayhtiö tarjoaa palveluja markkinahinnalla, sen kustannuksista osa subventoidaan valtion budjetista. Onko arvioitu riittävästi sitä, että yhtiön toiminta ei muodostu kilpailua vääristäväksi etenkin, kun yhtiö toimii varsin kilpailuilla toimialoilla?

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

ei lausuttavaa

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Osatyökykyistä asiakasta koskevaa määrittelyä on tarpeen tarkentaa. Esityksen mukaan esim. työnhakijan terveydentilaa koskeva diagnoosi ei ole yksittäin edellytyksenä palveluun ohjautumiseen tai ohjaamiseen.

Mikäli henkilön työkyvystä ei edellytettäisi diagnoosia, tulisi määrittää tarkemmin se, millä perusteilla henkilö voidaan todeta osatyökykyiseksi ja kuka arvioinnin tekee. TE-toimiston asiantuntijoilla ei ole työkykyyn liittyvää arviointiosaamista, joten palveluun ohjaamisen tukena olisi tärkeää voida hyödyntää esim. kuntien sote-sektorin työkyvyn arviointiosaamista. Lisäksi on tarpeen vahvistaa, noudattaako asiakkaalle harkittava palkkatuen myöntöperusteiden malli nykyistä mallia, missä osatyökykyisyyttä arvioidaan aina tiettyyn työtehtävään? Osatyökykyisyysperusteiden myönnettävän palkkatuen myöntämisprosessi valmistelusta päätöksentekoon on joissain tilanteissa

tälläkin hetkellä haastavaa. Esimerkiksi palkkatuen hakijan, valmistelijan ja päättäjän näkemykset voivat erota toisistaan, jos selkeitä kriteereitä ei ole sovittu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Erityistehtävää hoitavan valtio-omisteisen yhtiön asiakaspalvelun ja työllistämisen kohteena ovat erityisesti ne heikommassa asemassa olevat osatyökykyiset henkilöt, joiden työllistyminen ei ole onnistunut muilla keinoilla. Esityksessä mainitaan, että ennen erityistehtäväyhtiön ohjausta TE-toimisto voi selvittää asiakkaan tilannetta työkokeilulla tai asiantuntija-arviolla. Epäselväksi jää esim. se, miten ja minkälaista TE-toimiston asiantuntijan ohjauspanosta tai asiantuntijapalvelua on arvioitu hyödynnettävän näiden asiakkaiden kohdalla. Viimesijaisuuden määrittely edellyttää täsmentämistä. Edellytetäänkö esim. ohjauksia välityömarkkinoille ja palkkatuelle ennen ko. mallia? Onko vaikutusta sillä, jos osatyökykyisellä henkilöllä on aiempaa taustaa vaikkapa yrityksessä työskentelystä? Pitääkö henkilön toimintaan päästökseen olla joku tietty aika työttömänä taas ja ”yrittää työllistyä”?

Voisiko erityistehtäväyhtiön tehtävää laajentaa osatyökykyisten henkilöiden työllistamisestä heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistämiseen, jolloin se voisi pitää sisällään myös esimerkiksi hyvin pitkään työttömänä olleita henkilöitä, joilla ei ole terveydellisiä rajoitteita?

Mikäli työllistyminen erityistehtäväyhtiön kautta edellyttää henkilön halukkuutta työllistyä, miten tämä vaihtoehto suhteutetaan velvoittaviin työllistymistä edistäviin palveluihin- esityksen mukaan palveluun ohjaaminen ei ole asiakkaalle velvoittavaa. Esityksen mukaan TE-toimisto varmistaa asiakkaan motivaation ja halukkuuden osallistua palveluun ja sitouttaa hänet pyytämällä asiakkaalta suostumuksen tietojen vaihtoa edellyttävää ohjausta varten. Jos palveluun ohjaaminen ei kuitenkaan ole asiakkaalle velvoittavaa, voi TE-toimiston ohjauspanos näyttää asiakkaalle ristiriitaiselta. Osatyökykyisistä osa on erittäin motivoituneita ottamaan vastaan työtä, osalla työn vastaanottamiseen liittyy terveydellisten ongelmien lisäksi useita muita rajoitteita (ikä, osaaminen, maantieteellinen sijainti, motivaatio).

Voiko käydä niin, että velvoittavuuden puuttuminen, johtaa siihen, että vain motivoituneet asiakkaat sijoittuvat yhtiön työtehtäviin ja uuden palveluvaihtoehdon vaikuttavuus jää heikoksi sen synnyttämiin kustannuksiin verrattuna. Osatyökykyisten erilaisten osaamisprofiilien johdosta olisi tärkeää, että tarjolla olisi myös esimerkiksi asiantuntijatehtäviä.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

ei ehdotusta

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Laissa ehdotetaan, että Suomeen perustetaan uusi, valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, jonka toimialana on työllistää haastavassa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitteena on työllistää ja tukea työstä- työhön siirtymiä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Keski-Suomen TE-toimisto pitää välityömarkkinoiden toiminnan kehittämistä ja haastavassa työmarkkinatilanteessa olevien osatyökykyisten työllistämistä tärkeänä tavoitteena. TE-toimisto kiinnittää kuitenkin huomiota muutamiin esityksessä mainittuihin kohtiin, jotka liittyvät mm. erityistehtäväyhtiön toimintaan sekä palveluun ohjattavan asiakaskohderyhmän ohjaukseen.

1. Miten arvioidaan erityistehtäväyhtiön roolia suhteessa TE-palvelujen siirtoon paikallistasolle eli kuntiin. Ehdotuksessa todetaan, että TE-toimistot tekisivät ehdotuksia henkilöistä TE-toimistolle, jolle ohjaus olisi keskitetty. Kun TE-toimistot poistuvat vuonna 2024, tulisiko tämä ohjausrooli jollekin uusista paikallisista TE-palveluyksiköistä/kunnista, joka saisi ehdotukset muilta paikallisilta työllisyyden hoidon yksiköiltä/kunnilta. Kunnat ohjaavat nykyisin omiin palkkatukipaikkoihin työmarkkinatukiasiakkaita, joista osalla on terveydellisiä rajoitteita. Toimisiko tämä malli rinnakkain uuden yhtiön liiketoiminnallisen mallin rinnalla? Entä miten uudistus suhteutuisi työosuuskuntien toimintaan, joilla on myös saman tyyppisiä toimintamalleja?

2. Miten toimintamalli toimisi maantieteellisestä näkökulmasta? Olisiko erityistehtäväyhtiö valtakunnallinen ja sen välittämät työmahdollisuudet/tarjoamat palvelut tarjolla valtakunnallisesti? Mitä tämä tarkoittaa yhtiön organisaatorakenteen näkökulmasta ja miten tämä suhteutuu siihen, että asiakasohjaus olisi keskitetty yhdelle TE-toimistolle?

3. Onko mallissa otettu huomioon osatyökykyisten työtehtävien sopeuttamistarpeet sekä tarpeet neuvotella työkohteiden tai toimeksiantajien kanssa siitä, miten tehtävät järjestellään ja henkilöt perehdytetään tehtäviin (vrt. nykyinen työhönvalmennus)?

4. Esityksessä mainitaan, että palvelutoiminnossa aloitettu vuoden määräaikainen työ ei kerryttäisi työssäoloa. Tarkoittaako se sitä, että jos henkilö ei siirry vakituiseen työsuhteeseen liiketoiminnan puolelle, hän jää käytännössä työmarkkinatuen piiriin?

5. Erityistehtävää hoitavan yhtiön tarjoamien palveluiden suhde nykyisiin TE-toimiston tarjoamiin eri palveluvaihtoehtoihin on tärkeää täsmentää. Miten yhtiön palvelu eroaa esim. nykyisestä viimesijaisesta kuntouttavasta työtoiminnasta, jossa on myös tavoite henkilön työmarkkinavalmiuksien vahvistamisesta kohti työelämää? Miten asiakkaille tarjottavat palveluvaihtoehdot suhteutuvat toisiinsa ja mikä palveluohjauksessa on ratkaisevaa? Jos asiakkaan tilannetta voidaan edistää vaihtoehtoisin keinoin, joista osa on velvoittavia ja osa ei, tekeekö asiakas

vai TE-asiantuntija (asiakkaan hyväksymien vaihtoehtojen osalta) ratkaisun asiakkaalle soveltuvasta palvelusta?

6. Myös se miten erityisyhtiöön työllistyminen suhteutuu mahdollisuuteen työskennellä avoimilla työmarkkinoilla tulisi täsmentää. Tilanne, jossa asiakas voi kieltäytyä erityisyhtiössä tarjolla olevasta työtehtävästä, mutta ei voi kieltäytyä ilman sanktioivaa menettelyä työtarjoukseen reagoimisesta, on asiakkaalle ristiriitainen.

Säynätmäki Tuula
Keski-Suomen TE-toimisto

Lehto Sirpa
Keski-Suomen TE-toimisto - Palvelutoiminto/Rekrytointi- ja työurapalvelut